

OVERZICHT OVER DE INSECTENPLAGEN ONZER BOSSCHEN EN ANDERE HOUTOPSTANDEN IN HET JAAR 1943

door

A. D. Voûte.

(Biologisch Laboratorium „Hoenderloo“).

De waarnemingen naar het optreden van schadelijke insecten in onze bosschen en andere houtopstanden zijn verricht door het vaste personeel van het Instituut voor toegepast biologisch onderzoek in de natuur (Itbon), waaronder ook het Comité ter Bestudeering en Bestrijding van Insectenplagen in bosschen ressorteert, en door de leden van de waarnemersorganisatie. Laatstgenoemde organisatie is in den loop van 1943 aanzienlijk uitgebreid; vrijwel alle leden hebben ons dit jaar gegevens gezonden inzake het optreden van plagen in de omgeving van hun standplaats. Hierdoor is het ons mogelijk een vollediger — hoewel nog onvoldoende algemeen — overzicht te geven van het optreden van de schadelijke boschinsecten in ons land dan vorige jaren. De leden der waarnemersorganisatie die ons zoo krachtaardig hebben gesteund bij het werk, zijn wij hiervoor grooten dank verschuldigd.

In het afgelopen jaar hebben onze bosschen zeer zwaar te lijden gehad van diverse plagen. Voor het behoud van groote boschcomplexen moet worden gevreesd. Als gevolg der omstandigheden konden maar weinig maatregelen worden genomen ter be-teugeling van het kwaad. Hoe de toestand zich het volgende jaar zal ontwikkelen, moet voorloopig worden afgewacht.

Melolontha sp. (Meikever).

Larven van den meikever hebben bij Hoog Soeren plaatselijk jonge aanplantingen van douglas, lariks en Amerikaanschen eik ernstig beschadigd.

Hylobius abietis L. (grootte dennensnuittor).

Waarschijnlijk als gevolg van het rooien der stobben, is deze kever lang niet in die mate opgetreden, als men vroeger zou hebben verwacht op grond van het groote aantal vellingen, die in het afgelopen jaar hebben plaatsgevonden. Slechts van enkele plaatsen zijn berichten over lichte schade binnengekomen.

Pissodes piniphilus Hbst. (dennensnuittor).

De kevers traden slechts sporadisch op. In de omgeving van Hoenderloo waren zij talrijker, dan in 1942.

Pissodes notatus F. (kleine dennensnuittor).

Deze kever moet waarschijnlijk steeds als secundair worden beschouwd, zoodat zijn optreden samengaat met beschadigingen van anderen aard.

Brachyderes incanus L. (grauwe dennensnuittor).

In de omgeving van Mill en in de Loenermark op de Veluwe zijn eenige jonge opstanden van groveden en Corsicaansche den hevig door dezen kever aangetast. De aantasting beperkte zich tot de jonge bosschen, die nog niet in sluiting waren en waarvan de bodem niet was begroeid.

Myelophilus piniperda L. (dennenscheerder).

Uit Overijssel, Gelderland, Noord-Brabant en Utrecht zijn berichten binnengekomen over een meer dan normale schade, door dezen kever toegebracht. Waarschijnlijk hangt dit samen met de aanwezigheid van ongeschild hout in de bosschen na 15 Mei. Bij Hoenderloo werden nog op 1 Augustus vangboomen aangeboord en met eieren belegd.

Eccoptogaster sp. (Iepenspintkever).

Bij Gouda werden iepen van de stadsbeplantingen ernstig door dezen kever beschadigd. Ongetwijfeld is de kever ook elders schadelijk opgetreden.

Dendroctonus micans Kug.

Deze bastkever heeft in de omgeving van Putten en Nunspeet alsmede bij de 'Woeste Hoeve schade toegebracht aan sitkasparren en eenige andere Picea-soorten.

Agelastica alini L. (elzenhaantje).

Bij Overveen werden elzen ernstig door dezen kever bevreten. Op de Veluwe was de schade van zeer geringe beteekenis.

Haltica quercetorum Fendr. (eikenaardvloo).

Van het optreden van dezen kever was maar weinig te merken.

Phratora vitellinae L. (wilgenhaantje).

Bij Heemskerk werden wilgen door dezen kever kaalgevreten. Bij Egmond werd een geringe vreterij waargenomen.

Rhynchaenus quercus L. (eikenbladmineerder).

De aantasting was maar sporadisch te vinden.

Bupalus pinarius L. (dennenspanrups).

Wij hebben geen schade waargenomen.

Hibernia defoliaria Clerck (wintervlinder).

In Friesland trad deze vlinder in groot aantal op in de eiken, bij Vijlen in Limburg werd de eschdoorn licht beschadigd.

Lynantria dispar L. (plakker).

Bij Echt (Limburg) is een complex lariks en els kaalgevreten.

Nygmia phaeorrhoea Don. (bastaardsatijnvlinder).

De rupsen waren het geheele jaar uiterst sporadisch te vinden.

Leucoma salicis L. (satijnvlinder).

Uit Terschelling en Overijsel werd kaalvreterij of ernstige beschadiging der populieren gemeld. Minder ernstig was zij in Drenthe en Noord-Brabant. Bovendien werd in Wieringerwerf nog een lichte aantasting waargenomen.

Malacosoma neustria L. (ringelrups).

In Amsterdam, waar het vorige jaar zoo veel iepen werden kaalgevreten, is de aantasting sterk teruggelopen. Slechts een lichte vreterij kon worden waargenomen.

Tortrix viridana L. (eikenbladroller).

Hoewel de aantasting in vergelijking tot 1942 in sterke mate is afgenomen, zijn toch uit alle deelen van het land berichten binnengekomen, over schade door deze rups aan eiken toegebracht.

In Noord Brabant is kaalvreterij of ernstige beschadiging op verschillende plaatsen waargenomen o.m. in de omgeving van Oisterwijk, langs den weg van Den Bosch naar Grave, onder Udenhout en op het landgoed „de Utrecht"; bovendien wordt van verschillende plaatsen een minder ernstige aantasting gemeld.

In Gelderland waren de eiken bij Middachten (de Steeg), langs den weg van Epe naar Apeldoorn en bij Lochem ernstig beschadigd. Vele andere bosschen waren bevreten, zonder dat van schade van beteekenis mocht worden gesproken.

In N. en Z. Holland heeft kaalvreterij plaats gevonden in Bloemendaal, Heemskerk, Castricum en 's-Graveland; in de provincie Utrecht bij Rhenen. Verder wordt uit Drenthe en Friesland plaatselijk kaalvreterij gemeld.

Coleophora laricella Hb. (lariksmot).

Evenals het vorige jaar trad ook dit jaar in het geheele land de lariksmot plaatselijk zeer schadelijk op. Ook ditmaal was het weer opvallend, dat soms kaalgevreten bosschen grensden aan bosschen in welke bijna geen vreterij kon worden waargenomen, zonder dat wij tot dusverre de oorzaak daarvan hebben kunnen vaststellen. Uit Friesland (Gaasterland) wordt slechts een lichte vreterij gemeld. In Drenthe werden vele bosschen kaalgevreten. Behalve bij 's-Heerenberg, waar kaalvreterij werd waargenomen was in Twente en de Geldersche Achterhoek de aantasting over het algemeen licht. Dit laatste was eveneens het geval op de Veluwe en in Utrecht, hoewel hier plaatselijk

opstanden werden kaalgevreten, b.v. bij Arnhem, op de Hoge Veluwe, op Middachten, op de Noord Veluwe en bij Zeist. Ook in Noord-Brabant en Limburg waren sommige bosschen zwaar aangetast anderen weinig of niet beschadigd.

Coleophora sp.

Deze rups wordt uit Friesland gemeld als schadelijk aan eik.

Evetria buoliana Schff. (dennenlotrups).

De dennenlotrups tastte bij Mill (N.Br.) in hevige mate eenige grovedennencomplexen aan, die zwaar hadden geleden door *Brachyderes incanus*. Ditzelfde was het geval in het Spelderholt op de Veluwe. Bovendien werd een lichte aantasting waargenomen bij Zandvoort en Castricum.

Cossus cossus L. (wilgenhoutrups).

Deze groote rups was in de omgeving van Arnhem en op Zuid Beveland zeer schadelijk voor berk, els, wild, appel en populier. Bovendien werd zij op Middachten waargenomen in eik. Van andere plaatsen ontvingen wij geen bericht.

Dasichyra pudibunda L. (roodstaartrups).

Bij Arnhem is een lichte aantasting van deze rupsen op beuken waargenomen.

Hyponomeutha sp. (spinselmot).

Evenals het vorige jaar werd op de begraafplaats van Wieringerwerf Evonymus en *Prunus padus* door deze rupsen kaalgevreten. In Bostel werden eiken door larven van spinselmotten bevreten.

Diprion pini L. (dennenbladwesp).

De dennenbladwesp is dit jaar opgetreden in aantallen, als wij in ons land nog nimmer hebben gezien. Uitgestrekte boschcomplexen zijn kaalgevreten. In het algemeen hebben de opstanden, die ook vroeger schade leden, het meest van de vretelij te lijden gehad.

De grovedennenbosschen van de Noord-Veluwe tusschen Nunspeet en Zwolle hebben het zwaar te verduren gehad. Bij Nunspeet en vooral bij Hulshorst zijn groote complexen van hun naalden beroofd.

Bij Otterlo, Hoenderloo, Harskamp en Kootwijk is de plaag minder hevig geweest, dan in vroegere jaren. Toch hebben ook de boomen van een ernstige vretelij te lijden gehad.

Ook in Noord-Brabant en Limburg zijn overal bosschen kaalgevreten, zoowel in de omgeving van Deurne, Horst, Venray en St. Anthonis als bij Breda, Tilburg, Eindhoven, Waalre en Bergen op Zoom.

In Utrecht waren de bosschen bij Zeist flink aangetast. In andere deelen van de provincie is een lichte tot matige aantasting waargenomen.

Tusschen Hilversum en de Hollandsche Rading waren de larven plaatselijk zeer talrijk.

Opvallend was, dat ook ditmaal de vliegdennen het meest hebben geleden. De kaalgevreten bosschen lagen in de meeste gevallen in de onmiddellijke omgeving van „potentiele haardgebieden“, zooals deze door Besemer (Mededeeling No. 5) zijn beschreven.

Diprion setifer Geoffr.

Bij Castricum werd een grovedennenopstand licht aangetast. Ook bij Eext (Drenthe) was dit het geval.

Cephalcia alpina Klug. (spinnende lariksbladwesp).

In Drenthe en wel bij Gieten, Emmen en in de omgeving van Dinxperlo zijn ook dit jaar de lariksbosschen plaatselijk kaalgevreten door de larven van deze wesp.

In de Peel kwamen de wespen minder talrijk voor dan in 1942.

Op de Veluwe zijn de wespen thans ook thans ook waargenomen en wel in de Loenermark.

Nematus erichsonii Htg.

De larven van deze wesp veroorzaakten plaatselijk schade aan lariksen in de Peel (N. Brabant).

Lygaeonematus westmaeli Tricht.

De larve dezer wesp vrat op vele plaatsen in ons land de langloten van de lariks kaal. Ernstig was de beschadiging op het landgoed de Utrecht bij Esbeek en bij Linne.

Lariksbladwespen.

Niet nader gedetermineerde lariksbladwespen bevraten ernstig de lariksen bij St. Anthonis, Schayk, Eindhoven e.o. voorts bij 's Heerenberg en bij Middachten. Bovendien werd nog vreterij gemeld uit Oisterwijk.

Lygaeonematus abietinus Chr. (sparrenbladwesp).

De plaag is minder ernstig dan het vorige jaar. Ernstige schade is nog toegebracht in de Geldersche Achterhoek, bij de Steeg, bij Maarn en op het landgoed de Utrecht bij Esbeek. Op de Noord Veluwe, in het Nationale Park de Hoge Veluwe, bij Ede, bij Denekamp en bij Castricum werd slechts een geringe beschadiging waargenomen.

Caliroa annulipes Klg. (slakrups).

Bij Arnhem en Overveen werden de linden licht door deze insecten beschadigd.

Vespa crabro P. (hoornaar).

In de kweekkerij van het landgoed Middachten werden jonge esschen ernstig door deze wespen beschadigd.

Gillettea cooleyi Gill. (douglaswolluis).

In het geheele land trad deze luis talrijker op dan het vorige jaar. Belangrijke schade is echter niet toegebracht.

Chermes sp.

Op de begraafplaats van Deventer hebben de sparren ernstig van deze luizen te lijden gehad. In lichte mate was dit het geval bij Castricum.

Crypococcus fagi Bärenspr. (beukenwolluis).

De beukenwolluis trad weliswaar op vele plaatsen talrijker op dan in 1942, maar schade was ook nu nog gering.

Tetranychus telarius L. spint.

Bij Arnhem werden linden licht beschadigd. De aantasting was veel geringer dan in 1942.

SUMMARY — SAMENVATTING — ZUSAMMENFASSUNG

Forest insects in the Netherlands in the year 1942.
Forstinsekten in den Niederlanden im Jahre 1942.

Tree Boom Baum } species	Infected by Aangetast door Gefressen von
Pinus silvestris	Hylobius abietis Pissodes piniphilus Pissodes notatus Brachyderes incanus Myelophilus piniperda Bupalus pinarius Evetria buoliana Diprion pini Diprion setifex
Pinus nigra Picea excelsa	Brachyderes incanus Lygaeonematus abietinus Chermes sp.
Picea sitchensis Pseudotsuga Douglasi	Dendroctonus micans Melolontha sp. Gillettea cooleyi Melolontha sp.
Larix decidua, L. leptolepis	Lymantria dispar Coleophora laricella Cephileia alpina Nematus erichsoni Lygaeonematus westmaeli Leucoma salicis Cossus cossus
Populus sp.	Rhynchaenus quercus Hibernia defoliaria Tortrix viridana Coleophora sp. Cossus cossus
Quercus Robus, Q. sessiliflora	Melolontha sp. Caliroa annulipes Tetranychus telarius Cryptococcus fagi
Quercus rubra Tilia vulgaris, T. euchlora	Dasychira pudibunda Eccoptogaster sp. Malacosoma neustria
Fagus silvatica. Ulmus hollandica	Agelastica alni Phratora vitellinae Cossus cossus Vespa crabro
Alnus vulgaris, A. incana Salix sp. Betula sp. Fraxinus sp.	

	Friesland	Groningen	Drenthe	Overijssel	Gelderland	Utrecht	Holland	Zeeland	N.-Brabant	Limburg
Melolontha sp.					b					
Hylobius abietis L.			c	c	c	c			c	
Pissodes piniphilus Hbst.					c					
Pissodes notatus F.			d	d	d	d			d	
Brachyderes incanus L.					a				a	
Myelophilus piniperda L.				c	c	c			c	
Eccoptyogaster sp.							b			
Dendroctonus micans					b					
Agelastica alni					c		a			
Phratora vitellinae L.							a			
Rhynchaenus quercus L.					c					
Hibernia defoliaria Clerck	b									c
Lymantria dispar L.										a
Leucoma salicis L.		c	B				a		b	
Malacosoma neutria L.							c			
Tortrix viridana L.	a	a	C	aC	aC	B			A	
Coleophora laricella Hb.	c	a	c	ac	a				b	b
Coleophora sp.	b									
Evetria buoliana Schiff.									b	
Cossus cossus L.					b			b		
Dasychira pudibunda L.					c					
Hyponomeutha sp.							a			
Diprion pini L.				A	B	b			A	A
Diprion setifer Geoffr.		b				b				
Cephaleia alpina Klug.		A		c					b	
Nematus erichsoni Htg.									b	
Lygaeonematus westmaeli Tricht		b		c					b	
Lygaeonematus abietinus Chr.			c	B	b	c			b	b
Caliroa annulipes Klg.				c	b	c			b	b
Vespa crabro P.					b					
Gilleetea cooleyi Gill		C	C	C	C				C	
Chermes sp.					b		c			
Cryptococcus fagi Bärenspr.					c	c			c	
Tetranychus telarius L.					c					

A = zware beschadiging (met kaalvreterij)	a = plaatselijk	: A
ernsthafte Beschädigung (Kahlfrass)	= lokal	: A
serious pest (defoliation)	= locally	: a
B = beschadiging (zonder kaalvreterij)	b = plaatselijk	: B
Schädigung (ohne Kahlfrass)	= lokal	: B
pest (no defoliation)	= locally	: B
C = onbeteekenende vreterij	c = plaatselijk	: C
Frass bedeutungslos	= lokal	: C
no serious damage	= locally	: C
d = secundaire beschadiging	= lokal	: C
Sekundärfrass		
secondary pest.		